

BORKUMSE STENEN OASE IN DE WOESTIJN

Duizenden wrakken hebben hun laatste rustplaats gevonden op de bodem van de Noordzee. Van intacte onderzeeërs tot kruisers die meestreden in de Eerste en Tweede Wereldoorlog. Maar ook herbergt onze eigen achtertuin hele bijzondere natuurgebieden onder water.

In dit tweede gedeelte van 'Noordzee in de diepte' neemt Ben Stiefelhagen ons mee naar de Borkumse Stenen, een gebied dat belangrijker is voor Nederland dan je misschien zult denken.

2000 jaar geleden zag onze wereld er heel anders uit. In eigen land is het goed zoeken wil je nog iets vinden uit die tijd, onder water is dat een heel ander verhaal. De Borkumse Stenen, een natuurlijk Noordzeerif op de grens van Nederland en Duitsland ten noorden van Schiermonnikoog en Borkum, ligt er nog precies zo bij als toen. In de Saalien ijstijd

bleven daar grote stenen achter door de gletsjerstromen, waardoor de bodem bezaaid is met grind en enorme keien. Dit vormt op zijn beurt een perfect hard substraat voor onderwaterleven en zorgt voor een hoge biodiversiteit – een echte oase in de woestijn. Dankzij deze grote keien blijft dit gebied enigszins buiten schot van de visserij; er zijn te veel obstakels die

hun netten kunnen ruïneren. Het stuk van de Borkumse Stenen dat op Duitse grond ligt, is onder Natura 2000 beschermd. Dit is een Europees verband om flora en fauna te beschermen. Samen met het Duitse gedeelte kan de omgeving voor een groot leefgebied voor onderwaterleven zorgen. Helaas is het Nederlandse deel nog steeds niet beschermd.

Deel 2

NOORDZEE

MANGROVE VAN DE NOORDZEE

Vanuit Lauwersoog is het twee uur varen naar de Borkumse Stenen. Het is rustig: op de kentering is het meestal volkomen stroomloos en kan je prachtig rondzwemmen. Boven water toont de zee haar grijze kant en de plek doet maar eenzaam aan. Het is lastig voor te stellen dat het hier onder water een heel stuk 'drukker' is. Ik spring overboord van het hoge dek van de Cdt. Fourcault en zwem naar de boeien van de afdaallijn. Wanneer ik mijn hoofd onder water steek, zie ik de lijn tien meter onder me in de diepte verdwijnen. Het zicht is uitstekend en ik bereid me voor op een prachtige duik. Als een donkere schim komt de bodem in zicht als ik tot vijftien meter ben afgedaald. Mijn ogen wennen langzaam; het licht is heel bijzonder door de kleur van het zeewater. Maar dan zie ik de bodem, waar velden met stenen zich ver onder mij uitstrekken. Ik zwem naar een grote steen die volop begroeid is met anemonen. Enkele lipvissen en jonge kabeljauw schieten weg achter

Het gebied ligt er precies nog zo bij als 2000 jaar geleden

deze onderwaterbloemen of zoeken gauw een verstopplek in de gaten van de rots. Zodra ze doorhebben dat deze bubbelerende indringer een slechte en langzame zwemmer is, komen ze uit hun schuilplaats poolshoogte nemen. We hebben vandaag erg veel geluk: ik heb hier vaker gedoken en soms was het zicht maar drie meter! Andere keren was het zelfs vijftien, maar we mogen nu ook zeker niet klagen. Het is een geweldige duik. We zigzaggen tussen de stenen door die sterk variëren in grootte. Reusachtige blokken worden omringd door allerlei maten stenen: van tennisbal tot afmeting koelkast. Door deze verschillende formaties verlichten de zonnestralen ons pad op een surrealistische manier. Dan komen we aan bij de belangrijkste bewoner van de Borkumse Stenen: de kokerworm (*Lanice conchilega*). Het is de enige soort die hier groeit; buitengewoon uniek in koud water. Het zijn er heel veel: overal waar ik kijk zie ik de kopjes fier omhoog steken. Ze hebben zo'n dertig jaar nodig om een laagje te maken ter grootte van een voetbalveld. De kokerwormen zijn de grondleggers van een schitterend kraamveld, waar jonge

STICHTING DUIK DE NOORDZEE SCHOON

Stichting Duik De Noordzee Schoon maakt zich op dit moment hard om de Borkumse Stenen tot beschermd gebied te verklaren. Dit doen zij in samenwerking met het WNF, Oceana en Stichting De Noordzee. Aan de hand van eerdere expedities overleggen ze wetenschappelijk onderbouwde rapporten aan de overheid. Tot op het moment van schrijven is er helaas nog geen verandering in de status van de Borkumse Stenen gekomen.

Wil je echt álles weten over de wrakken in onze Noordzee? In het boek *In de Diepte* lees je tot in detail alles over de gezonken schepen: van historie tot hoe ze er nu bij liggen. Met schitterende foto's en verhalen die je meenemen naar onbekende duikstekken in je eigen achtertuin. Te bestellen op www.vipwinkel.nl voor slechts € 19,50.

TIP Meer weten over het Noordzeeproject? DDNZS verzorgt lezingen op locatie. Kijk voor meer info op www.duikdenoordzeeschoon.nl. Hier vind je ook alle info over duikopleidingen om veilig te kunnen duiken in de Noordzee.

vis goed gedijt. Je kunt het vergelijken met een mangrove bij bijvoorbeeld Bonaire: daar zwemt ook uitzonderlijk veel jong leven. Vanaf de veilige geboorteplek bij de Borkumse contreien kunnen zij, als ze ouder zijn, verder de Noordzee in. En dat is nu juist een van de grote redenen waarom we voor bescherming pleiten: elke viskotter is er een te veel. Als deze rifvormende kokerwormen beschadigen, duurt het jaren en jaren voordat het hersteld is. Funest voor alle jonge onderwaterdieren. We koersen verder en komen enkele kleine wrakjes tegen die bedekt zijn met prachtige dodemansduimen. Een slakdolf en harnasmannetjes vragen om een stop voordat we weer terugkeren naar het wrak. Mijmerend denk ik na over hoe dit gebied eruit zal zien als het beschermd zou zijn. Het leven zou wel vier- of vijfvoudig verdubbelen. Dat er een Europees verbond als Natura 2000 bestaat, is natuurlijk hartstikke mooi. Elk land heeft een percentage waar zij aan moeten komen. Nederland zit op het moment op ongeveer 0,5%. Toch is het zonde dat de onderwaterwereld vergeten lijkt te zijn: er zijn slechts vier gebieden in de Noordzee beschermd. De focus ligt meer op bijvoorbeeld vogeldomeinen: dit kunnen mensen zien, de zeebodem niet. Stel dat de Borkumse Stenen in Nederland beschermd worden, dan gaat Nederland met wel 1% omhoog. Ook zorgt een bescherming uiteindelijk voor meer biodiversiteit en een gezonde visstand; cruciaal voor de visserij. En daarnaast voor mooiere duiken: een win-win situatie dus.

